

9. SINIF

COĞRAFYA

TAM İZLEME KİTABI

13. HAFTA

- DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER -

- İKLİM SİSTEMİNİN BİLEŞEN VE DEĞİŞKENLERİ-4-

Basınç - Basıncı Etkileyen Faktörler - Küresel Basınç Modeli - Yeryüzünde Basıncın Dağılışı - İzobar Haritaları - Türkiye'yi Etkileyen Basınç Merkezleri

Adı :

Numara :

Doğru :

Yanlış :

Soyadı :

Sınıf :

Net :

		YANITLAR											
■		01	A	B	C	D	E	16	A	B	C	D	E
■		02	A	B	C	D	E	17	A	B	C	D	E
■		03	A	B	C	D	E	18	A	B	C	D	E
■		04	A	B	C	D	E	19	A	B	C	D	E
■		05	A	B	C	D	E	20	A	B	C	D	E
■		06	A	B	C	D	E	21	A	B	C	D	E
■		07	A	B	C	D	E	22	A	B	C	D	E
■		08	A	B	C	D	E	23	A	B	C	D	E
■		09	A	B	C	D	E	24	A	B	C	D	E
■		10	A	B	C	D	E	25	A	B	C	D	E
■		11	A	B	C	D	E	26	A	B	C	D	E
■		12	A	B	C	D	E	27	A	B	C	D	E
■		13	A	B	C	D	E	28	A	B	C	D	E
■		14	A	B	C	D	E	29	A	B	C	D	E
■		15	A	B	C	D	E	30	A	B	C	D	E

ÖĞRENCİ NO									
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9

Adı :

Soyadı :

Tam Okul uygulamasını kullanarak optik formları okutabilir, sonuçlarınızı değerlendirebilir ve video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

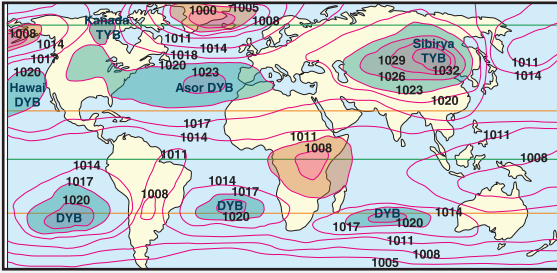
Aynı zamanda **Eğitim Vadisi Mobil** uygulamasını indirerek de video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

Uygulamalarımızı **Google Play** veya **App Store**'dan indirebilirsiniz.

Etkinlik

Ali, lise öğrencisi ve iklim konularına meraklı biridir. Öğretmeni ona basıncı ve basıncı etkileyen faktörleri öğrettikten sonra, Ali, dünyanın farklı bölgelerindeki hava durumu ile ilgili veri toplamaya karar verir. Ali'nin topladığı bazı verilere ve Dünya Ocak ayı izobar haritasına göre aşağıdaki soruları günlük hayatla ilişkilendirerek ve haritayı kullanarak açıklayın.

1. Haritada görülen alçak ve yüksek basınç merkezlerinin kara ve denizlere göre konumları ve nedenleri hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Cevap: Ocak ayında dünya genelinde Kuzey Yarım Küre'de karalar üzerinde daha fazla yüksek basınç (YB) merkezleri ve Güney Yarım Küre'de daha fazla alçak basınç (AB) merkezleri gözlemlenmektedir. Bunun nedeni kara ve denizlerin farklı ısınma durumlarıdır. Ocak ayında KYK kış mevsimini yaşadığı için karalar daha soğuk, denizler daha sıcak olur. Bu nedenle karalarda genelde YB, denizler üzerinde AB alanları oluşur. GYK'de ise tam tersidir.

2. Yüksek ve alçak basınç merkezlerinin dünya genelindeki hava durumu üzerindeki etkilerini açıklayınız. Hangi bölgelerde daha fazla yağış beklenir?

Cevap: Yüksek basınç merkezleri (YB) genellikle açık, kuru ve güneşli hava koşullarını getirirken, alçak basınç merkezleri (AB) bulutlu, yağışlı ve fırtınalı hava koşullarını beraberinde getirir. Alçak basınç merkezlerinin olduğu bölgelerde daha fazla yağış beklenir. Özellikle Ekvator çevresi, 60° enlemleri daha fazla yağış alır.

3. Basıncı etkileyen faktörler nelerdir? Bu faktörlerin dünya genelinde nasıl değiştiğini ve basınç dağılımına olan etkilerini açıklayınız.

Cevap: Basıncı etkileyen faktörler arasında sıcaklık, yükseklik, nem ve yerçekimi bulunur. Dünya genelinde bu faktörler bölgeden bölgeye değişir. Örneğin, ekvator bölgesinde yüksek sıcaklıklar nedeniyle düşük basınç, kutup bölgelerinde ise düşük sıcaklıklar nedeniyle yüksek basınç görülür. Yüksek dağlık bölgelerde basınç düşerken, deniz seviyesinde daha yüksektir. Nem oranı yüksek bölgelerde (örneğin tropik bölgeler) düşük basınç, nem oranı düşük bölgelerde (örneğin çöller) yüksek basınç gözlemlenir.

4. İzobarların sıklaştığı ve seyrekleştiği bölgelerden yola çıkarak rüzgârın hızının nerelerde arttığını ve azaldığını belirleyiniz.

Cevap: İzobarların sıklaştığı yerlerde rüzgâr hızları artar, çünkü basınç farkları daha büyüktür ve bu farklar rüzgârın hızlanmasına neden olur. Örneğin, Kuzey Atlantik Okyanusu'nda izobarlar sıklaştığı için burada rüzgâr hızının yüksek olması beklenir. İzobarların seyrekleştiği bölgelerde ise rüzgâr hızları azalır. Örneğin, ekvator bölgesinde izobarlar daha seyrek olduğu için rüzgâr hızı daha düşüktür.

5. Ali, deniz seviyesinde (1013 hPa) bir yerde durduğunda, New York'taki yüksek basınç (YB) merkezinin ve Rio de Janeiro'daki alçak basınç (AB) merkezinin etkilerinin neler olacağını düşünmektedir. New York ve Rio de Janeiro'daki hava durumunu ve olası hava değişikliklerini açıklayınız.

Cevap: New York'taki yüksek basınç (YB) merkezi, açık ve güneşli hava koşullarına neden olur. Rio de Janeiro'daki alçak basınç (AB) merkezi ise bulutlu ve yağmurlu hava koşullarını getirir. Ali, bu bilgilerle New York ve Rio de Janeiro'daki hava koşullarını tahmin edebilir ve olası hava değişikliklerine hazırlıklı olabilir.

1. Yer çekiminin etkisiyle Dünya yüzeyindeki katı, sıvı ve gaz hâlinde bulunan bütün maddelerin bir ağırlığı vardır. Atmosferi oluşturan gazların yeryüzüne uyguladığı ağırlığa hava basıncı (Atmosfer basıncı) denir.

Atmosfer basıncı ile ilgili,

- I. Eş basınca sahip noktaların birleştirilmesiyle izobar eğrileri elde edilir.
- II. Normal atmosfer basıncı 1013 mb olarak kabul edilmiştir.
- III. Basınç, sıcaklıkla doğru orantılı değişir.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III
2. 30° enlemleri ile 60° enlemlerinde oluşan basınçlara dinamik basınç kuşakları denir.

Dinamik basınç kuşaklarının oluşmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Eksen hareketi
B) Eksen eğikliği
C) Yörüngenin şekli
D) Dünya'nın şekli
E) Kara ve denizlerin dağılışı

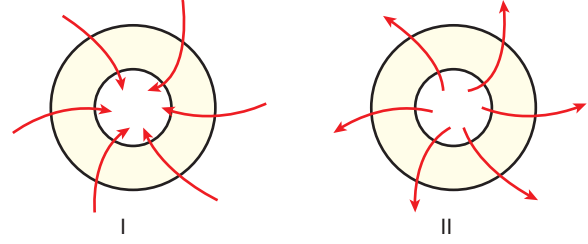
3. Aşağıda basıncı etkileyen bazı faktörler verilmiştir.

- I. Yoğunluk
- II. Sıcaklık
- III. Yer çekimi
- IV. Yükselti

Bu faktörlerden hangileri ile basınç arasında ters orantı vardır?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III
D) II ve IV   E) III ve IV

4. Aşağıda iki farklı basınç merkezindeki yatay hava hareketlerinin durumu gösterilmiştir.

Buna göre, şekillere bakarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. merkez Güney Yarım Küre'dedir.
B) II. merkezde alçalıcı hava hareketi görülür.
C) I. merkezde hava bulutlu ve yağış ihtimali yüksektir.
D) II. merkez alçak basınç alanıdır.
E) I. merkez rüzgâr alır.

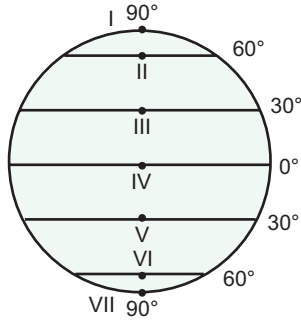
- 5.

Yukarıdaki haritada numaralandırılan bölgelerden hangisinde yıl boyu yükselici hava hareketlerinin etkili olduğu gözlenir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

6.

Yukarıdaki Dünya küresi üzerinde verilen noktalardan hangileri dinamik kökenli alçak basınç alanlarıdır?

- A) I ve IV   B) II ve VI   C) III ve V
D) I, IV ve VII   E) II, VI, ve IV

7.

- Kışın etkili olan bir sistemdir.
- Dinamik kökenli olduğu için sürekli değildir, değişkendir.
- Ülkemize batı ve kuzeybatıdan giriş yapar.
- Bu basınç Karadeniz'de cephesel yağışlara neden olur.

Yukarıda temel özellikleri verilen ve Türkiye'de etkili olan basınç alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Basra termik alçak basınç merkezi
B) Subtropikal yüksek basınç merkezi
C) Sibirya yüksek basınç merkezi
D) İzlanda dinamik alçak basınç merkezi
E) Asor dinamik yüksek basınç merkezi

Cevap Anahtarı

1.D 2.A 3.D 4.D 5.B 6.B 7.D

Yazılı Sınav

1. Aşağıdaki haritada Türkiye iklimi üzerinde etkili olan basınç merkezleri ve geldikleri yönleri gösterilmiştir. Bu basınç merkezlerinin isimlerini noktalı alanlara yazınız.

2. Aşağıda verilen basınç merkezlerinin, hangi basınç alanı ve hangi yarımkürede bulduklarını şeklin altındaki boşluklara yazınız.

